

A magyar iparos-osztály megszervezése.

Előadó: **Reinhart Gyula**, az Ipartestületek Orsz. Szövetségének elnöke, Arad.

A magyar iparos osztály megszervezése egyike a legfontosabb feladatoknak, mert azzal áll vagy bukik a magyar társadalom, hogy sikerül-e egy egészséges, jómódú és teherbíró iparososztályra támaszkodnia, mely pótolja azt a tisztviselő osztályt, mely már most is a többségi nemzet fiaiból alakul ki és még fokozottabb mérvben így lesz ez a jövőben, miért is a jövő nemzedék csaknem kizárólag a szabad foglalkozásokra, tehát az iparos és kereskedői pályára lesz utalva és csak ott talál elhelyezkedést.

Sürgős segítségre van tehát szükség, mert a magyar iparososztály ez idő szerint teljesen szervezetlenül áll és a most dúló nagy gazdasági válság csak siettetni azt a folyamatot, mely a teljes elszegényedés és elproletarizálódáshoz süllyeszti e legértékesebb osztályt.

Nézzük első sorban, *milyen szervezetei vannak az iparos osztálynak?* Az erdélyi és bánáti magyar iparos osztálynak ez idő szerint nincsenek külön szervezetei, mert az a néhány magyar *iparos egyesület*, mely még fennáll, inkább csak vegetál és nem képes erélyesebb akciót kifejteni, míg a meglevő és a régi időkből átmentett *ipartársulatok* csak a régi fény és maradékvagyon roncsain élőködnek kevés kivétellel és minthogy semmiféle szervi kapcsolat nincs közöttük, irány nélkül tengődnek; legtöbbje kis alakulat 8–10 taggal, egész vagyonuk egy kis házacská, vagy néhány ezer lei betét.

Az iparosság törvényes szervei a csatolt területen, értve ez alatt Erdélyt és Bánátot: a *kereskedelmi és iparkamarák* volnának, melyekben azonban az iparosság igen kis része van képviselve, lévén fősúly helyezve a kereskedő osztályra

és a nagyiparra. Vezetősége legjobb esetben a paritás alapján, felerészben kisebbségi; elnökei ezredesek, volt prefektusok, gyógyszerészek vagy bankigazgatók, kiknél a magyar iparos támogatásra nem számíthat.

Nem jobb az ipartestületek helyzete sem, melyek érdemleges munkát éppúgy nem végezhetnek, mert oly helyeken is, hol tagjaink 80–90%-a magyar, többségi elnököt kell választaniok és a vezetőség fele ugyancsak a többségi nemzet soraiból kerül ki. Így működésük csaknem kizárólag formális, hatósági funkciót végeznek, lajstromoznak, békéltetnek stb.

A munka-kamarákról szóló törvény ugyan még nincs életbe léptetve, de ez az ipartestületek fenti hatósági teendőit is a munkakamarákra fogja bízni s a kisiparost egy sorba fogja állítani a munkással, amivel őt proletárrá süllyeszti le.

Milyen módon kell megindulnia a szervezésnek, mely a sivár jelenből jobb jövőt biztosíthatna a magyar iparos osztálynak?

A szervezésnek két irányban kell megindulnia. Először *erkölcsi alapon*, a faji összetartozandóság érzetét kell felkelteni és az erkölcsi támogatást minden vonalon keresztül vinni. Oda kell állítani az iparosokat a számarányuknak és gazdasági fontosságuknak megfelelő helyekre a párt, a városok, a községek stb. vezetőségébe; az iparosság ne csak a szavazatok leadására legyen jó, hanem részesüljön tisztségekben is, mert csak ily módon fogunk iparos vezetőket nevelni és megtartani. Nem szabad tovább is leereszkedő vállveregetéssel elintézni az iparosságot, hanem osztozkodni kell vele a hatalomban és természetesen a felelősségben is. Ha ezáltal erkölcsi súlyt és tekintélyt adunk az iparosok vezetőinek, úgy bizonyára legmegbízhatóbb eleme lesz népünknek, melyre mindig bizton építhetünk.

Az erkölcsi szervezéshez tartozik *az iparosság nevelése* is, amit korán kell megkezdeni. *A tanoncok nevelésén* kell a munkát megkezdeni, tanoncotthonok felállításával és az ezzel kapcsolatos tanfolyamokban képezni őket. Majd legényegyletek és továbbképző iskolák által továbbra is együtt tartani, ha mód van reá ösztöndíjakkal külföldön tovább képezni, hogy új, erősebb iparos nemzedéket nevelhessünk, mely ver-

senyképes legyen és a reá nézve kedvezőtlenebb feltételek mellett is életképességét bebizonyíthassa.

Az önálló iparosokat *iparos otthonokba* kell tömöríteni, esetleg szindikátusokba, melyek jogi személyiséget nyerhetnek s így mindent megtehetnek tagjaik érdekében, de magukra vállalhatják a tanoncok és segédek szervezésének és nevelésének ügyét is. Az iparos otthonok vennék kezükbe az iparosság közügyeit, támogatnák az egyeseket adó, munkásbiztosító és közhatóságoknál lévő ügyeikben, védenék igazságtalanságok ellen, nem engednék elkobozni jogaikat és támogatnák minden igazságos ügyeikben.

Felolvasások, könyvtárak, szakelőadások által, kiállítások és versenymunkák rendezésével emelni kell a nivót és pótolni az elmulasztottakat. Ismertetni az újításokat az egyes iparágakban a haladás és ipari versenyképesség érdekében.

Az iparosotthonok a társadalom összejövelei helyéül szolgálnának, hogy ott egymást megismerve, megbecsülve, összeforrijanak és így képesek legyenek a köz érdekében hathatósan közreműködni, egyszersmind mód volna kiépíteni az erkölcsi kapcsolatot, mely szeretettel és áldozatkészséggel öleli magához a gyöngébbeket, támogatva viszi előre és nem hagyja elbukni őket. Az iparos-otthon volna azután az a szerv is mely az elaggottakról és munkaképtelen iparosokról gondoskodna, aggmenházak felállítása által biztosítaná az elaggott iparosoknak nyugodt megélhetését. A gondatlan jövő, a derűs öregkor biztosítása a leghatalmasabb szervező erő, mert egy életen át folytatott küzdelem után fenyegető koldusbot a legfélelmetesebb, s hogy ezt elkerülje, minden áldozatra kész az iparos.

Az iparos osztály *gazdasági megszervezése* éppen ilyen fontos és sürgős feladat. Ha látjuk, hogy gazdasági megszervezés híján a magyar iparosok ezrei mondanak le iparukról és merülnek el a proletáriátusba, döbbenet szállja meg lelkünket, mert a gazdasági szervek kiépítéséhez elsősorban pénzre van szükség, melynek előteremtése nagy akadályokba ütközik, éppen az általános leszegényedés folytán. És mégis ezt a pénzt elő kell teremteni mindenáron, ha a magyar iparos osztályt megmenteni akarjuk.

Mínthogy kisebbségi bankjaink nem foglalkoznak a kis-

ipari hitelekkel, nincs más mód, mint *szövetkezetek létesítése által* előteremteni a szükséges anyagi eszközöket. Az *ipari hitelszövetkezetek* alakítása, ha néhány lelkes és önzetlen iparos vállalkozik erre, igen könnyű dolog és egészen kis alaptól indulhat ki, s ahol a község kicsi, illetve kevés számú iparos volna, járasonként kell azokat megalakítani.

A szövetkezeti törvény igen nagy előnyöket biztosít a szövetkezeteknek, úgy a megalakulás, mint adózás szempontjából.

Az ipari hitelszövetkezetek megalakítását nyomon követné a beszerző, raktár és termelő szövetkezetek alakítása, melyeket nem is kellene külön szövetkezetek gyanánt megalakítani, hanem az egyes hitelszövetkezetek szakcsoportjait képezhetnék.

Természetesen nem volna szabad ezeket az ipari hitelszövetkezeteket magukra hagyni, hanem betétek elhelyezésével köztámogatásban részesülhetnének, vizleszámolási hitelek nyújtása által bankjaink is hónapok alá nyulhatnának s a kezdet nehézségein átsegítve, hatalmas tényezői lehetnének a magyar iparosság gazdasági életének.

Hogy milyen mértékben, arra nézve az aradi iparosok hitelszövetkezetére hivatkozom, mely 1922 október 1-én alakult újra, amikor 79.000 lei. volt a mérleg szerinti összvagyon a ma, nyolc év után, részjegytőkéje és tartalékai a *6 millió leit meghaladják* s ez idő szerint *31 millió leit tesz kihelyezéseinek összege* és ez idő alatt az iparosok százait mentette meg az elbukástól és adott módot arra, hogy iparát tovább folytassa és egzisztenciáját biztos alapokra fektesse.

A szolidaritás mindent átölelő hatalmas érzésének kell áthatnia mindannyiunkat, nem szabad tovább is mostoha gyermekként kezelni az iparos osztályt, hanem minden erőnkől támogatni kell, mert az iparos osztálynak kell a leg-hatalmasabb pillérnek lenni, mely magyarságunk megmaradását biztosítja.

Ezen cél elérésére áldozatot kell hozni minden osztálynak, mert az iparos osztály ezt megérdemli s hálás szívvel fizeti vissza százszorosán a jövőben.

Határozati javaslat:

Mondja ki Magyar Párt nagygyűlése, hogy a magyar iparos osztály megszervezését egyik legfontosabb és legsürgősebb feladatnak tekinti s ezt teljes erkölcsi erejével támogatja.

Az iparos osztály erkölcsi erejének öregbitése céljából kívánatosnak tartja minél nagyobb mértékben bevonni a vezetőség körébe az arra való, érdemes iparosokat.

Teljes szívvel támogatja az iparos otthonok alapítására irányuló akciót, melynek hivatása gócpontokat teremteni a magyar iparosságnak.

Az iparosság gazdasági megszervezése szempontjából ipari szövetkezetek létesítését és felkarolását itéli a legalkalmasabbnak s ezek alakítására és kötelékeik kiépítésére az iparos osztály figyelmét különösen felhívja.

Csiszár Lajos:

Reinhart úr előadása valóban igen fontos témát érint, mert, amint méltóztatnak tudni, a városi életben lüktet tulajdonképpen a magyarság ereje és a városok nemzetiségi színezete adja meg a mi magyar jövődönk életerejét. Én Reinhart úr indítványát nagyon helyénvalónak találom és arra kérem a szakosztályt, egészítsük ki javaslatát azzal, hogy *feltétlenül szükségesnek tartjuk az iparosságnak szövetkezetekbe való tömörítését*. Ebben az irányban a Magyar Párt tegyen meg mindent s a szövetkezetek létesítése érdekében állítsanak be egy agitációképes egyént, aki járjon városról-városra, ismertesse a kérdést, rázza fel az embereket és tanítsa ki arra, hogy a szervezést tulajdonképpen hogyan kell megejteni. Szükség volna úgy hitelszövetkezetre, mint beszerzési- és értékesítési szövetkezetekre. Romániában a szövetkezetek nagy kedvezményeket élveznek az adók tekintetében és a bekebelezéseknél is meg van az illetékmentességük. A kérdés összefüggésben van a közszállításokra vonatkozó előadásomnál teendő indítvánnyal is, mert az iparosoknak, ha szövetkezetekbe vannak tömörülve, sokkal kevesebb kauciót kell letenniök és könnyebben kapják meg az árlejtéseket, mint a magáncégek.

Fábián László:

Nem kívánok hozzászólni a javaslatához, mert azt minden részében változtatás nélkül elfogadom. Csak reflektálni akarok Csiszár úr egyik mondatára és azt helyesbíteni szeretnem. Azt méltóztatott mondani, hogy a városokban lüktet a magyarság ereje. Mellé lehetett volna azt is tenni, hogy a városokban lüktet a magyarság ipari életének ereje, mivel véleményem szerint a magyarság tulajdonképpeni ereje a vidéki falvakban és a népben lüktet. A közvélemény kedvéért is kérem ezt így helyesbíteni.

Csiszár Lajos: Én is így értettem!

Dr. Südy Tibor:

Az ipartársulatok ügyére hívom fel a Szakosztály figyelmét. Én magam, aki több ipartársulat ügyésze vagyok, jól ismerem ezt a kérdést. Helyesen mondta az előadó úr, hogy az ipartársulatok nincsenek megszervezve, hogy nincs szoros szervezeti egység az egyes ipartársulatok és a különböző otthonok között. Ezt az anyagi és szellemi kapcsolatot föltétlenül ki kell építeni és tovább kell menni ezen a téren, mivel különben az ipartársulatok és testületek vagyona kicsuszik az eddigi kezekből. Erre egyszerű konkrét példát hozhatok fel. Egy ipartestületnek, amelynek magam is ismerem jelenlegi státusát, alig van néhány tagja és ezek kihaltával gondoskodni kell arról, hogy az ipartestület vagyona hova fordítottassék, mert igen könnyen megtörténhetik, hogy a magyar iparosok összessége által összehozott vagyon, idegen kezekbe fog jutni. Hogyan lehetne megmenteni a magyar iparosoknak ezt a hosszú időszakon át összehozott vagyonát? Ne feledjük el, hogy miniszteri jóváhagyást igényel a kérdés és hogy az ipartestület egymagában, mint autonóm testület állami jóváhagyás nélkül a maga intencióit nem tudja végrehajtani. Én úgy gondolom, hogy talán egyik módja volna a vagyon megmentésének, ha az ilyen kihalni készülő ipartestület egyesülne egy másik meglévővel, hogy így a vagyon megmenthető legyen. Éppen ezért méltóztatassék hozzászólni a kérdéshez,

nem-e volna a szakosztály egyes tagjainak oly indítványa, amely a kérdést precízebben megoldaná és elősegítené, hogy a magyar ipartestületek vagyonát megmenthessük a magyar iparosok részére.

Gyárfás Elemér elnök:

– A felszólaló úr gondolata nem igényel külön határozatot. A felhozott szempontokat figyelembe ajánljuk azoknak az érdekelteknek, akik ilyen helyzetben vannak és hasonló helyzetekkel találkoznak.

Keresztes János ref. lelkész, Körösbánya:

– Az iparosság megszervezéséről lévén szó, szükségesnek tartanám, hogy sorsközösségünkbe minél jobban bekapcsoljuk őket. Ennek egyik módja volna, hogy minden kezdő iparosnak, amikor megnőszül 5–10.000 lej nászajándékról gondoskodjunk. Ezzel őket is lekötelnénk. Hiszem, hogy egy ilyen lépésnek nagyon üdvös következményeit éreznék később.

A Szakosztály az előadó javaslatát egyhangulag elfogadta.